

JEL Classification: G01, H12, I15

<https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.008>

COVID 19 - CHALLENGES, ECONOMIC PROBLEMS

MIKHEIL CHIKVILADZE**Doctor of Economics, Associate Professor**

Ivane Javakishvili Tbilisi State

University, Georgia

m_chikviladze@mail.ru

Abstract. The article is focused on problems in the Georgian economy caused by the new coronavirus epidemic. The current implementation of the state budget of Georgia for 2020 has been analyzed, attention has been drawn to the difficulties of both tax and total revenue performance. The main focus is on the effectiveness of business support measures and the transparency and legality of spending money. Measures have been taken on the operative elaboration and implementation of the relevant micro-fiscal policy, in response to the shocks in demand-supply.

Coronavirus has caused many problems in the world economy. The world economy fell by 7.5% in the United States on March 9, which has not happened on Wall Street since 2008 global economic crisis. Of course, the influence of Coronavirus on the Georgia's economy is severe, and the country is trying to deal with it in every possible way. If we analyze the current state budget execution this year, it can be seen that the current state budget for 2020 has been implemented in the first quarter. However, we should not expect the second quarter of the state budget for the same year, as this trend is already visible in April and May. The problems will be reflected in May, both in terms of tax revenues and total revenues as well, which is expected to double the state budget deficit of 2.5%, which means a complete failure of the two quarters.

It can be said that the shock of the economy that accompanies coronavirus is quite strange and it affects to the supply and demand at the same time.

We see negative risks on the supply side, which is reflected in the high cost of doing business, the demand will decrease as for increased uncertainty, tighter security measures and restrictions on free movement, as a result, the ability of consumers to spend their own money will be reduced.

Experience has shown that 1/3 of the economic losses will be caused by direct losses: job cuts, quarantine and etc. 2/3 of economic losses will be indirect - which will be related to the decrease in consumer confidence, changes in the behavior of business entities, as well as the tightening of access to credit resources. It can be said that the global financial market is now more stable than it was before the 2008 crisis, but the main challenge in the current situation is still to manage uncertainty. In such a situation, it is inevitable that the funds from the budget will be prioritized for health care, so that the health care of the citizens not to be hindered. It seems inevitable for us to resolve the demand – to develop appropriate microfiscal policies in response to the shocks in supply.

It is welcome that the European Investment Bank supports Georgia in the fight against the new coronavirus, which is to support Georgian business, support the health care system and accelerate the implementation of existing projects.

The World Bank provided \$ 15 billion quick and instant assistance to address the first challenges of COVID-19, this was mainly in the field of health and social care. The World Bank is currently working on three financial assistance packages: 1. To assist the government in responding to health and social protection challenges, 2. Substantiation will be provided to the state budget to reduce the expected deficit, 3. The World Bank intends to help small and medium-sized businesses to restore jobs and develop the economy, with a particular focus on affected sectors such as tourism, the first phase shall be completed by the end of April, which will be followed consistently. The World Bank has highlighted such an important circumstance as the inevitability of a zoological recession, which will be followed by a slowdown in economic growth, which in the case of Georgia will be 4% (which is significant to consider). According to the government's decision, 2 billion GEL has been allocated for direct assistance to the economy, in order to provide emergency financial and material assistance to a number of different categories of affected citizens.

Particular attention is paid to operative execution and control of measures envisaged in the concrete plan of economic stimulus and the anti-crisis plan of the government.

KEYWORDS: BUDGET, COVID 19, ACCOUNTS RECEIVABLE, PENSION PROVISION.

For citation: Chikviladze, M., (2020). Covid-19 – Challenges, Economic Problems. *Globalization and Business*, 10. 70-74. (In Georgian) <https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.008>

ახალი კორონავირუსის (COVID 19) – გამოწვევები, ეკონომიკის პრობლემები

მიხეილ ჩიკვილაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტი, საქართველო

m_chikviladze@mail.ru

საკვანძო სიტყვები: ბიუჯეტი, COVID 19, დებიტორული დავალიანება, საკენსიო უზრუნველყოფა.

ციტირებისთვის: ჩიკვილაძე მ. (2020). ახალი კორონავირუსის (COVID 19) – გამოწვევები, ეკონომიკის პრობლემები. *გლობალიზაცია და ბიზნესი, №10*, გვ. 70-74. <https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.008>

ახალმა კორონავირუსმა მსოფლიო ეკონომიკას უამრავი პრობლემა შეუქმნა, მარტის მონაცემებით, აშშ-ში აქციების ფასი 7,5 % – ით დაეცა, რაც 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შემდეგ არ ყოფილა, რატომაც და საქართველოს ეკონომიკაზეც ახალი კორონავირუსის გავლენა უმძიმესია და ქვეყანა ცდილობს, ყოველმხრივ გაუმკლავდეს მას. თუ გავანალიზებთ საქართველოს მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულებას ჩანს, რომ მიმდინარე 2020 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტი პირველ კვარტალში შესრულებულია, თუმცა, ამავე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის მეორე კვარტალის შესრულებას არ უნა ველოდოთ, ვინაიდან, აპრილისა და მაისის თვეში ამის წინაპირობები გამოიკვეთა, პრობლემები ისახება მაისის თვეში, როგორც საგადასახადო შემოსავლების ასევე საერთო შემოსავლების ნაწილში, რასაც მოსალოდნელია, მოჰყვეს სახელმწიფო ბიუჯეტის 2,5 %-ის დეფიციტის გაორმაგება, რაც ფაქტურად ორი კვარტლის მთლიანად ჩავარდნას ნიშნავს.

მთავრობის გადაწყვეტილებიდან ირკვევა, რომ ქვეყნის ეკონომიკური ზრდა 4 % იქნება, ხოლო შექმნილი სიძველეებიდან გამომდინარე, სახელმწიფო ბიუჯეტი 1, 8 მლრდ ლარის შემოსავლებს დაკარგავს, მიმდინარე ხარჯები კი, 300 მლნ ლარით შემცირდება.

ახალმა კორონავირუსმა ბევრი პრობლემის წინაშე დააყენა საქართველოს ეკონომიკა, კერძოდ, უძრავი ქონების სექტორი, ადგილობრივი და საერთაშორისო საბროკერო, სამშენებლო და დეველოპერული, არქიტექტორული მასალის მწარმოებელი კომპანიები, ძირითადად საგადასახადო შეღავათებს, საბანკო რეგულაციების შემსუბუქებას, ბიზნესის მხარდაჭერას, ინვესტიციების სტაბილურობას და ბიუროკრატიის შემცირებას ითხოვს, ასეთ ვითარებაში სასურველია, სახელმწიფომ ბიზნესის ჩართულობით შეიმუშაოს როგორც

მოკლე ვადიანი, ასევე გრძელვადიანი სტრატეგია, რომელშიც დაბალანსებული იქნება კერძო სექტორისა და სახელმწიფოს ინტერესები, უნდა მოხდეს პოსტ-კრიზისულ პერიოდში ნეგატიური ეფექტის მაქსიმალურად შემსუბუქება, უძრავი ქონების ბაზრის მოთხოვნების შეძლებისდაგვარად დაკმაყოფილება უძრავი ქონების ინდუსტრიას გაუჩენს შესაძლებლობას, მეტი გადაიხადოს ბიუჯეტში, მეტი დაასაქმოს და შეიტანოს საგრძნობი წილი ქვეყნის მთლიანი სამამულო პროდუქტის შექმნაში.

საგადასახადო შეღავათების მიღების მოლოდინში არიან თბილისში, ქუთაისში და საქართველოს სხვა ტერიტორიულ ერთეულებში მდებარე პურის საცხობების მფლობელები, რომლებიც თვლიან, რომ შეღავათი მეპურეებისათვის სასიცოცხლოდ აუცილებელია არსებული პრობლემების დაძლევისათვის, ვინაიდან, ახალმა კორონავირუსმა პურის საცხობი ბიზნესი გადააწყო, უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ამ მხრივ, სასურველი ნაბიჯი გადადგა „სოკარ ჯორჯია გაზმა“, ქსელში ჩართულ პურის ქარხნებსა და საცხობებს გაზის სამომხმარებლო ტარიფი 10 თეთრით შეუმცირა, მიმდინარე წლის აპრილსა და მაისში აღნიშნული ობიექტები 1 კუბურ მეტრ გაზში 86 თეთრის ნაცვლად 76 თეთრს გადაიხდიან.

COVID 19-ის ეპიდემიისას გართულდა და გაძვირდა გადაზიდვები, ახალი კორონავირუსის გავრცელების პრევენციისათვის სახელმწიფოებმა შეზღუდვები დააწესეს ტვირთის გადაზიდვებზეც, შესაბამისად გამკაცრდა საბაზო უსაფრთხოების ზომები, რომლის შედეგად, ტვირთმფლობელებს გაეზარდათ ხარჯი და დროში გაუხანგრძლივდათ ტვირთის დანიშნულების ადგილამდე მიტანის პერიოდიც, როგორც ირკვევა შემცირებულია მოთხოვნები გადაზიდვებზეც, ხოლო ახალი შეკვეთები ძირითადად მხოლოდ სურსათსა და სამედიცინო პროდუქტებზე მოდის, თუმცა ეს შეკვეთებიც ძნე-

ლად და შეფერხებით სრულდება. გადამზიდავ კომპანიებს მძღოლებთან დაკავშირებითაც შეექმნათ პრობლემები, გადაზიდვების სერვისი 20-25 % - თაა გაძვირებული, გადაზიდვის გაზრდილი ხარჯის დაბალანსებას კი, იმპორტიორი პროდუქტის ფასის ზრდით შეეცდება, რაც საბოლოოდ მომხმარებლებს დააზარალებს.

ეკონომიკის შოკი, რომელიც COVID 19-ს სდევს თან, საკმაოდუმართავი და ის ერთდროულად როგორც მიწოდების, ასევე მოთხოვნის მხარეზე ახდენს გავლენას. მიწოდების მხარეს ვხედავთ ნეგატიურის მოქმედ რისკებს, რაც ბიზნესის კეთების გაძვირებულ ღირებულებაში მიმდინარეობს, ხოლო მოთხოვნა ისევე მცირდება, რაც გაზრდილ გაურკვეველობას, ასევე გამკაცრებულ უსაფრთხოების ზომებსა და თავისუფალი გადაადგილების შეზღუდვას უკავშირდება, შედეგად, მომხმარებელთა შესაძლებლობა, რომ საკუთარი თანხა დახარჯონ, მცირდება. არსებული მდგომარეობა გვიჩვენებს, რომ ეკონომიკური დანაკარგის 1/3 პირდაპირი დანაკარგების მიერ იქნება გამოწვეული (სამუშაო ადგილების შემცირება, კარანტინი და სხვა). ეკონომიკური დანაკარგების 2/3 კი, არაპირდაპირი იქნება, რაც მომხმარებელთა ნდობის შემცირებას, ბიზნეს სუბიექტების ქცევის ცვლილებას, ასევე სასესიო რესურსთან წვდომის გამკაცრებასთან იქნება დაკავშირებული. შეიძლება ითქვას, რომ გლობალური საფინანსო ბაზარი ახლა უფრო მდგრადია, ვიდრე 2008 წლის კრიზისამდე იყო, თუმცა არსებულ ვითარებაში მთავარი გამოწვევა კვლავ გაურკვეველობის მართვაა, ასეთ პირობებში გარდაუვალი ხდება ბიუჯეტიდან თანხების ჯანდაცვაზე პრიორიტეტული მიმართვა, რათა მოქალაქეთა ჯანდაცვას ხელი არ შეეშალოს.

გარდაუვალად გვესახება, უსწრაფესად გადაწყდეს, მოთხოვნა-მიწოდებაში არსებული შოკების საპასუხოდ, შესაბამისი მიკროეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება.

დღეს, მთავარია ყველა დასაქმებულმა შეინარჩუნოს სამუშაო ადგილი, ხელფასი და გატარდეს საჭირო საშუალოდ ღონისძიებები, ამ მხრივ, ძალზე დროული და ეფექტიანი მთავრობის მიერ მიღებული ოპერატიული ზომები, კერძოდ:

- მთავრობის გადაწყვეტილებით ეკონომიკის პირდაპირი დახმარებისათვის 2 მლრდ ლარი გამოიყო;
- შემუშავდა ეკონომიკის სტიმულირების კონკრეტული გეგმა, რომელიც გულისხმობს ქვეყნის ეკონომიკაში დამატებით ჯამურად 1 მლრდ ლარის ფინანსური რესურსების გაჩენას;
- ბიზნესს, რომელსაც შეექმნება სესხის გადახდის პრობლემა, ბანკები ინდივიდუალურად უზრუნველყოფს სესხის რესტრუქტურირებას, აღნიშნული პროცესის შედეგად, მხოლოდ სასტუმრო ინდუსტრიაში გამოთავისუფლდება დაახლოებით, 100,0 მლნ ლარის ფინანსური რესურსი;
- მოქალაქეებს, რომლებსაც აქვთ სურვილი, გადაავადონ სესხის გადახდა, მომდევნო სამი თვის განმავლობაში ბანკების მიერ შენატანის გადავადების საშუალება მიეცემა;
- იმ კომპანიებს, რომლებიც ახორციელებენ ტურიზმ-

თან დაკავშირებულ საქმიანობებს (სასტუმროები, რესტორნები, ტურისტული სააგენტოები, სატრანსპორტო კომპანიები, საქესკურსიო საქმიანობა, კულტურული და სპორტული ღონისძიებები და სხვა), საქართველოს მთავრობა გადაუვადებს მომდევნო 4 თვის განმავლობაში (მიმდინარე წლის 1 ნოემბრამდე) გადასახდელ ქონებისა და საშემოსავლო გადასახადების ვალდებულებებს, შედეგად, შეღავათები შეეხება გადასახადის 18 000 გადამხდელს და 50 000-ზე მეტ დასაქმებულ პირს, რაც ნიშნავს, რომ 100.0 მლნ ლარზე მეტი დარჩება ეკონომიკის ამ სექტორში;

- კომპანიებისათვის ფინანსური რესურსების მიწოდების მიზნით, მთავრობა გააორმაგებს დღგ-ს დაბრუნებებს და წლის ბოლომდე დაგეგმილი 600 მლნ ლარის ნაცვლად ფინანსთა სამინისტრო კომპანიებს დაუბრუნებს 1, 2 მლნ ლარს (600 მლნ ლარით მეტი);

- შემუშავდება სპეციალური სახელმწიფო პროგრამა, რომლის საშუალებითაც 4-დან 50 ნომრამდე სიდიდის სასტუმროები მთელი საქართველოს მასშტაბით მიიღებენ საპენსიო სესხის 6 თვის პროცენტის თანადაფინანსებას (პროექტი შეეხება ქვეყნის მასშტაბით დაახლოებით 2000 სასტუმროს), აგრეთვე, სახელმწიფოს მხრიდან ეკონომიკის დამატებით სტიმულირებისათვის გაიზრდება ქვეყანაში კაპიტალური პროექტების მხარდაჭერა, შესაბამისად, 2020 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებული კაპიტალური ხარჯები დამატებით გაიზრდება 300 მლნ ლარით. უდიდესი მნიშვნელობა ექნება დათმობილი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან დაწესებულ მოლაპარაკებებს, მათ მიერ სპეციალურად გამოყოფილი ფონდებიდან რესურსების ეფექტიან გამოყენებასთან დაკავშირებით.

მთავრობის ანტიკრიზისული გეგმის მიხედვით, ბიუჯეტი-სათვის 3.9 მლრდ ლარია გათვალისწინებული, მიზნობრივი დახმარების პაკეტით საქართველოს 350 000 მოქალაქე ისარგებლებს.

ძალზე ოპერატიულ და გადაუდებლად შესასრულებლად გვესახება მთავრობის მიერ მიღებული ანტიკრიზისული გეგმის პაკეტით გათვალისწინებული ღონისძიებები, კერძოდ:

- დაქირავებით დასაქმებული პირები, რომლებმაც სამსახური კრიზისის პერიოდში საგანგებო მდგომარეობის გამო დაკარგეს სახელმწიფოსგან 6 თვის განმავლობაში, ჯამში 1200 ლარს მიიღებენ;
- ყველა ფიზიკური პირი, რომელიც სამუშაო ადგილს შეინარჩუნებს და ყველა კომპანია, რომელიც ასევე შეინარჩუნებს დასაქმებულებს 6 თვის განმავლობაში 750 ლარამდე ხელფასის შემთხვევაში საშემოსავლო გადასახადისაგან გათავისუფლდება, ამასთან, 1500 ლარამდე ხელფასის შემთხვევაში საშემოსავლო გადასახადის სახით, 750 ლარამდე ოდენობის თანხა არ დაიბეგრება;
- მოქალაქეები, რომლებიც არაოფიციალურ სექტორში იყვნენ დასაქმებულები ერთჯერადად 300 ლარის დახმარებას მიიღებენ;

- ანტიკრიზისული გეგმის ფარგლებში სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის დამატებით დანახარჯების სახით თვის განმავლობაში 600 ლარიან დახმარებას მიიღებენ. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ 70 და მეტი წლის პენსიონერებს კრიზისის პერიოდში გაეზრდება პენსია 25 %-ით, ხოლო პირველი ივლისიდან კი, 30 ლარით, რომლითაც ისარგებლებს 410, 000 პენსიონერი.

- ამოქმედდება დღგ-ს ავტომატური დაბრუნების გეგმა და გაგრძელდება დღგ-ს ზედმეტობის დაბრუნება. მთავრობის გადაწყვეტილებით წელს ბიუჯეტიდან დღგ-ს სახით დამატებით 600 მლნ ლარი დაბრუნდება, ამასთან, კომერციული ბანკები 600 მლნ ლარის ოდენობის გრძელვადიან რე-სურსს მიიღებენ. მთავრობის გადაწყვეტილებით, ეკონომიკის პირდაპირი დახმარებისათვის 2,0 მლნ ლარი გამოიყო, ბიზნესის მხარდაჭერისათვის დამატებით გამოიყოფა 500 მლნ ლარი, 300 მლნ ლარი დაიხარჯება მცირე და საშუალო ბიზნესზე, ამასთან, ახალი სესხის 90 %-ზე გარანტიას სახელმწიფო გასცემს. იმ კომპანიებს, რომლებსაც ძველი სესხები ერიცხებათ, რესტრუქტურისაციის სახით სახელმწიფო 30 %-ს გარანტიების ნაწილში შეეხილება, ხოლო, სესხის ლიზინგის პირობები, 24-დან 36 თვემდე გაიზრდება, სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერის მიმართულებით, მიკროსაგრანტო პროგრამის ზღვარი აიწევს 30,000 ლარამდე, პორტფელის ჯამური რაოდენობა კი, 40 მლნ ლარამდე გაიზრდება და სხვა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ახალი კორონავირუსით წარმოქმნილი მძიმე ეკონომიკური ვითარების დაძლევა საქართველოს ხელისუფლებას ძალიან გაუჭირდება, რომ არა უცხოელი პარტნიორი ქვეყნების თანადგომა და დახმარება, კერძოდ, ევროპის საინვესტიციო ბანკი მხარს უჭერს საქართველოს ახალი კორონავირუსის წინააღმდეგ მიმართულ ბრძოლაში და ესაა ქართული ბიზნესის ხელშეწყობა, ჯანდაცვის სისტემის მხარდაჭერა და არსებული პროექტების დაჩქარებული განხორციელება.

მსოფლიო ბანკმა 15 მლრდ აშშ დოლარის მოცულობის სწრაფი და მყისიერი დახმარება გასცა COVID 19-ის პირველ გამოწვევებთან გასამკლავებლად, ეს იყო ძირითადად ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მიმართულებით. მომდევნო 15 თვის განმავლობაში ეს დახმარება მიაღწევს 16. 0 მლრდ აშშ დოლარს, რომ მთელი მასშტაბით გაეწიოს დახმარება ბიზნესსა და ეკონომიკას, მსოფლიო ბანკი

დღეისათვის მუშაობს ფინანსური დახმარების სამ პაკეტზე: 1. მთავრობის დასახმარებლად, რომ პასუხი გასცეს ჯანმრთელობასთან და სოციალურ დაცვასთან დაკავშირებულ გამოწვევებს, 2. დასაბუთება გაეწევა სახელმწიფო ბიუჯეტს, რომ მოსალოდნელი დეფიციტი შემცირდეს, 3. მსოფლიო ბანკი აპირებს მცირე და საშუალო ბიზნესის დახმარებას, იმისათვის, რომ მათ აღადგინონ სამუშაო ადგილები და აამუშავონ ეკონომიკა, განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია დაზარალებულ სექტორებზე, როგორცაა ტურიზმი, პირველი ფაზა უნდა განხორციელდეს აპრილის ბოლოსათვის, რაც შემდგომში ეტაპობრივად განხორციელდება. მსოფლიო ბანკის მიერ ხაზი გაესვა ისეთ მნიშვნელოვან გარემოებას, როგორც არის ზოლოლოგიური რეცესიის გარდაუვალობა, რასაც თან მოჰყვება ეკონომიკური ზრდის შენელება.

იმის გათვალისწინებით, რომ ლარის ინფლაციის დონე კვლავ მაღალ ნიშნულზე რჩება და ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელიც ერთნიშნა ციფრია, ეკონომიკური კრიზისი ქვეყანას მნიშვნელოვნად დააზარალებს. ეკონომიკური კრიზისის პირობებში განსაკუთრებული საფრთხის ქვეშ დგება ეკონომიკის წამყვანი დარგების გამართული მუშაობის საკითხი, რაც კიდევ უფრო გაზრდის უმუშევრობას და გაართულებს სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას, აქედან გამომდინარე, რესურსების ეფექტიანად გამოყენება და რეფორმები აუცილებელია განვითარებისათვის, საქართველოს სწრაფი ეკონომიკური ზრდის შესაძლებლობა მიღწევადია სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის ერთად მუშაობის შემთხვევაში. კრიზისმა წარმოშვა, როგორც საფრთხეები, ასევე შესაძლებლობები, არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით, საჭიროა ეკონომიკური პოლიტიკის გადახალისება, ქვეყნის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია ადგილობრივ მომხმარებელთა ფოკუსირება ქართულ პროდუქტებზე, რის დეფიციტსაც მოსახლეობა განიცდის, საჭიროა ადგილობრივ პროდუქციაზე მოთხოვნის გაზრდისადმი ნდობის აღდგენა, ამისათვის კი, მიზანშეწონილია, სათანადო ღონისძიებების გატარება. სახელმწიფომ უნდა შეამციროს სამთავრობო ხარჯები, რადგან „მცირე მთავრობის“ კონცეფციის პირობებში, შესაძლებელი იქნება ფინანსების კონსოლიდაცია და მოსახლეობის არსებობისათვის საჭირო მინიმალური პირობების შექმნა.

ლიტერატურა/REFERENCES

- Ananiashvili, I., & Papava, V., (2009). *Taxes, demand and supply*. Tbilisi: Publishing House -Siakhle. (In Georgian) Bakhtadze, L., Kakulia, R., & Chikviladze, M., (2007). *Tax case*. Tbilisi. (In Georgian)
- Kopaleishvili, T., & Chikviladze, M. (2011). *Taxes and taxation*. Tbilisi. (In Georgian)
- Jibuti, A., Kakulia, R., & Bakhtadze, R. (2007). *Public Finances*. Tbilisi. (In Georgian)
- Materials of the Ministry of Finance of Georgia*, State Budget of Georgia for 2020. (In Georgian)
- Tax Code of Georgia* (2010). Tbilisi. (In Georgian)
- Chikviladze, M. (2018). The Share in Percentage of Taxes in GDP. *Ecoforum Journal*, 7, 1 (14).
- Atanelishvili, T., Chikviladze, M., & Silagadze, N. (2017). About State Financial Control. *Ecoforum Journal*. 6, 1 (10).
- Bedianashvili, G., Ivanov, Yu.B., Paientko, T. V. (2019). Tax Reforms in Ukraine and Georgia: Changing Priorities. *Journal of Tax Reform*. 5(2): 107-128.
- Silagadze, A., Atanelishvili, T., & Silagadze, N. (2019). *Economic Doctrines: The Origins*. Published by Nova Science Publishers, Inc. New York.
- Silagadze, A., & Zuniashvili, T. (2016). Georgia`s Economy against the Background of the Associate Agreement with the European Union. *International Journal of Business and Management Studies*, 59, 2: 533-540. (USA).
- Zubiashvili, T., Chikviladze, M., & Silagadze, N. (2018). Some Aspects of state External Debt. *Ecoforum Journal* 7 (2).